

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megr. ndelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (előléptetés; Országgyűlési közlemény: a' 138 és 139d. frdi ülésbeli vitaközlések vége a' mintabörtön, magányrendszer 's büntetési scala iránt a' nádor főhg nyilatkozatával együtt; 188d. ker. ülés a' frdeknek a' városrendezési munkálatra tett észrevételei közül azt vizsgálta: vajjon díjas köz tisztviselők városi képviselők lehetnek é? mi után a' 167 §ig haladtak; 189d. ker. ülésb. a' 168-247 §ig nézetelt által; 190d. ker. ülésb. a' 248-310 §ig; 191d. ker. ülés az egésznek vizsgálatán átesett; a' 140d. rdi orsz. ülésb. a' városok belszerkezete iránti tanácskozás a' munka elejétől a' 146 §ig jutott a' frdi észrevételekre; 141d. orsz. rdi ülésb. maj. 6kán a' vizsgálat végezte után a' bányászati munkálatokhoz fogtak; mire egy m. követ indítványára órákig tartott heves viták után külön üzenet által a' frdek ülések tartására szólítottak fel a' kezeik közt levő munkálatok végezhetőse miatt; köv ülésre a' bányászati munkálat tüztvén ki; magy. tudom. társaság, a' magy. orvosok és természetvizsgálók i-dei Kolosváron tartandó gyűlésére meghívás; Zalamegyei közgyűlés eredményei)

Amerika (Hayti és Cuba szigeteken néger lázadás; Texas összecsalottatása iránti alkudozást megkezdi Ejszakamerikával.)

Spanyolország (udvari hírek; Madoz püre; Munoz; Krisztina példás vallásossága.)

Anglia (A' királyné születésnapja; Brougham jellemzése.)

Franciaország (Don Carlos lemondása a' spanyol trónról Manzini és párthívei.)

Svédország (AZ övezgy királyné utazási terve; leuchtenbergi hg; az elhunyt király magány-vagyonáról rendelkezése.)

Görögország (Maurokordatos új ministerséget alakít 'sa.)

Ertesítő.

Magyarország és Erdély

Őcs. 's ap.k. Fels. Weisz Andor 7d számú huszárezred hadnagy és Weisz Károly vezetéknévű Schéry-re változtatást kégy. megengedni méltóztatott.

A' nm. m. kir. udv. Kinostár a' megürült rakomazi kamrai ispáni állomásra Erős István eddigi díogyóri uradalmi másod-irnokot alkalmazá.

Országgyűlési közlemény.

(A' 138- és 139d. frdi ülésnek vége). Egy m. gr. terjedelmű beszédének ezek valának kitünőbb helyei: Hogy a' nemzet a' börtönök javítását, ugy a' bünt.törvénykönyv kidolgozását 's a' büntető eljárás elrendezését méltán kívánja, ez tagadhatlan; mindazáltal hogy a' nemzet épen a' magányrendszer általános behozatalát kiserne fészült várakozással, 's hogy a' nemzet kívánatát épen a' magányrendszer behozatala' által lehetne csak kielégíteni, ez azon állítások közé tartozik, mellyeket bebizonyítani nehéz volna. Ha szintén elhihetném is azt, hogy ezen rendszernek, ha nem is tökéletes és tudományos ismerete, hanem csak némi fogalma is annyira terjedt volna el hazánkban, miszerint az e' részben történt nyilatkozatok a' nemzet valódi kívánatának tekintethetnének, 's ha meggyőződhetném is arról, hogy a' nemzet azon többsége, melly hazánk kifejlődésére 's közszükségeire kívántató újabb terhek elvállalására nézve a' legnagyobb ovatossággal 's végtelen sok rezervatával nyilatkozott, tudva azon tömérdek költséget, mellyek ezen rendszer behozatalával összekötötték, ezeket nagylelkűleg megajánlotta volna; és ha elhihetném azt is, hogy ezen meggyőződésen alapult lelkesedés szilárdabb, hogy sem azt rögtön megragadni, másképp pedig ezen lelkesedésnek egy előleges kísérlet miatti elhülésétől tartani kellene: ha mondom minderről meggyőződhetném, ezen magányrendszer általános behozatalára nézve még sem nyugtatnának meg 's meg nem szüntetnék azon törvényhozói kötelességemet, hogy azon aggodalmimat addig, míg idő és alkalom van, a' törvényhozás elibe terjesszem. Annival nyugodtabb lélekkel tesszem ezt most, mert tiszta meggyőződésem az, hogy bár sokan, kik a' külföldnek újabb iratit olvasták, a' magányrendszer tagadhatlan szép és szivreható theoriája által csodálására és azon rendszer különös kedvelésére ragadtatták azok közleményei az olvasóra és hallgatóra hatást tettek is: ezek mindazáltal a' nemzet szivébe nem szivároghattak át annyira, hogy midőn nem is a' rendszer-visszautasítást, hanem az annak alkalmazásabani mérséklést ajánlják a' m. FRR., tartania kellene attól, hogy a' nemzet kívánata ellen cselekesznek, vagy annak jelen lelkesedését elfojtják. Azon általános sententiákat: „hogy épen a' teendők tömege miatt a' nagy teendőt be kell végezni, hogy az új rendszer behozatalával járuló nehézségeket legyőzni kell gyakorlati ellenvetések ellen, győzteseknek nem tekinthetem. De ha nem volna is az ingadozás és kéteskedésnek többé helye, mint a' t. RR. állítják: én mindazáltal a' költséges magányrendszernek illy terjedelmes behozatalát nem pártolhatnám, hanem e' részben is a' külföld példáját követném. A' t. RR. azt mond-

ják ugyan, hogy helyzetünk más mint a' külföldé, mert külföldön, hol számtalan közszükség kifejlődése miatt a' kuforrások is sok részről merítették, kénytelenek voltak az illy költséges intézeteket csak lassankint felállítani; állásunk tehát más. Erre nézve bátor vagyok megjegyezni, hogy mi a' közszükséget illeti, hazánk minden nemzettel a' concurrentiát kiállja, de mi a' forrásokat illeti, kevés lesz azon nemzet, mellyel magát hazánk összehasonlíthatja. Épen a' teendők tömege, épen az eszközök hiánya 's a' magányrendszerre nézve mindaddig az eredmény kétes léte miatt szükségesnek tartom, hogy e' részben a' legnagyobb ovatossággal lépünk elő; 's ennél fogva tovább is a' mintabörtön-felállítást pártolom, és pedig a' magányrendszer elve szerint. Én a' t. RR. azon okoskodását meg nem foghatom, miszerint addig is, míg a' magányrendszer nagyobb kiterjedésben behozatik, semmi legkisebb ideiglenes rendelkezést elfogadni nem kívánunk; mert ha állana is mind az, mit a' t. RR. e' részben felállítottak, ha a' m. FRR. a' t. RR. javaslatát egész kiterjedésben elfogadná is, kérdem, miután magok a' t. RR. azt mondják, hogy a' magányrendszer elvét tüstint elfogadni akarják, de az alkalmazást csak lassan vélik eszközölhetők: mi történik azon hosszú idő alatt, míg a' magányrendszer egész kiterjedésben behozatik? Hát addig, t. i. 10 vagy 15 év alatt, melly időt a' t. RR. is feltesznek a' magányrendszer behozatalára, rendszer és rend nélkül kell éhagynunk a' t. hatósági börtönöket? 's miután a' t. RR. semmi ideiglenes rendelkezésben meg nem egyeznek, képzeltető é a' magányrendszer behozatala hazánkba, hol semmi rendszer nem létezik, ideiglenes rendelkezés nélkül? A' m. FRR. előbbi tanácskozáskor abban állapodtak meg, hogy ideiglenes rendelkezésül az 1827diki orsz. választmány munkálata fogadtassék el. Ezen javaslat nemcsak a' t. RR. nál hanem a' m. FRR. közt is ellenvéleményre talált. Sajnálom hogy azon szónokok, valamint a' t. RR. is, midőn az 1827ki orsz. választmány munkálatát kárhoztatják, nem mondják, mellyek tulajdonképen azon elvek, mellyeket kárhoztatni vélnék, 's mellyek miatt az 1827ki orsz. választmány munkálatát olly rosznak kell tekinteni, hogy azt semmiképp elfogadni nem lehet. Figyelemmel olvastam azon munkálatot 's nem találtam benne mást, mint olly elveket 's rendelkezéseket, mellyek az egészség, tisztaság és erkölcsi oktatás igényleteinek megfelelőek; a' rendet, biztosságot, munkát, a' főkörmányszék felügyeletét 's a' letartóztatott 's rabokkai külön bánást törvényesítik. Ezek, azt tartom, olly elvek, mellyeket sem a' hallgató- sem a' magányrendszer mellett nélkülözni nem lehet, 's ollyanok, mellyek ellen nyilatkozni hasonlóképp nem lehet. A' t. RR. midőn az 1827ki orsz. választmány munkálatát megtámadják, abból indulnak ki, hogy azon munkálat által a' testi és halálos büntetés meg nem szüntetnék, miket ők épen a' magányrendszer behozatala által megszüntetni kívánunk. Mellőzve azon kérdést: vajjon hazánkban a' magányrendszer behozatala által a' halálos és testi büntetést egyáltalában meg lehetne é szüntetni? melly kérdés más időre halasztandó 's mellyre nézve véleményemet eltitkolni nem fogom; figyelemzettem a' m. FRR. et: vajjon addig elfogadva a' t. RR. nézetét, míg a' halálos és testi büntetés helyett felállítandó surrogatum vagyis a' magányrendszer egész kiterjedésben be nem hozatik, nélkülözhetni é a' halálos büntetést és botot hazánkban? E' részben tehát minden ideiglenes rendelkezés nélkül hazánkat hagyni nem lehet. Másik tekintet: a' költség tekintete. Azt mondják a' t. RR., hogy végtelen sok költségbe kerül ezen rosz rendszer behozatala. Erre nézve megjegyzem, hogy én nyugodt lélekkel hagyám el ezen országgyűlést, ha meg lehetnék győződve, hogy hazánk minden törvényhatóságában a' börtönök az 1827diki orsz. választmány munkálata szerint lesznek elrendezve. De azon költségeket tekintve, meg vagyok győződve arról és a' m. FRR. is, hogy ideiglenes rendelkezés nélkül mindazon helyet, hol a' magányrendszer be nem hozatik, hagyni nem lehet; 's kérdem: vajjon a' költségek miatt, mellyek nem olly nagyok, azon szomorú és borzasztó állapotban kívánják é hagyni a' t. hatóságokban a' börtönöket, mellyben azok most vannak? Elkerülhetik é a' m. FRR., ha a' t. RR. javaslatát elfogadják is, az ideiglenes rendelkezést? De a' költségek is minden esetre csekélyek aránylag azokhoz, mik kívántatnak a' ma-

gányrendszer behozatalára. A' mélt. FRR. javaslatának leggyöngébb oldala volt a' classificatio, és épen ezt támadták meg ügyes taktikával a' t. RR. De a' m. FRR. ezen osztályzatot nem is ugy javasolták, mint valami tökéletest; meg vagyok győződve, hogy a' törvény a' classificatióra nézve kimerítő rendelkezést nem hozhat; de minden esetre mégis ollyannak tekintendő, melly, míg más rendszer nem létezik, a' legjobb. Egyébiránt az ellen nem teszek kifogást, hogy a' börtönök javítása az igazgatás rendelkezése nélkül meg ne történhessék; mert ez az administratiohoz tartozik; az ellen mindazáltal, hogy erre nézve határozott szabályok törvény által most ne állittassanak fel, és hogy permissive mondassék ki az, hogy az administratio helybenhagyásával, akár magány- akár más rendszer szerinti börtönök állittathassanak fel a' t. hatóságok által, arra állani nem tudok. A' permissiv törvénynek határa nincsen 's miután a' m. FRR. nemcsak költségek tekintetéből, hanem főképp tapasztalás hiányából indulnak ki, a' mintabörtönt kívánták felállítani, kérdem: okoskodásukkal nem volnának é ellenkezésben, ha mind a' mellett, hogy a' magányrendszer szerint egy mintabörtön-felállítást találtak szükségesnek, megengednék a' t. hatóságoknak, még mielőtt azon mintabörtönnek sikere az ország előtt tudva volna, hogy vagy a' magányos vagy a' hallgatórendszer szerint börtönöket állithassanak fel? 'S így kívánám, hogy a' FRR. o' részben is az előbbi rendelkezésnél maradjanak; mert, habár nem hiszem azt, hogy hazánkban a' magányrendszer mellett olly nagy lelkesedés létezik, miszerint valamennyi törvényhatóságban e' szerint állittatnának fel a' börtönök: de meg vagyok győződve arról, hogy akár szükség lesz akár nem, a' magányrendszer szerinti börtönök több t. hatóságban fognak állittatni a' szerint, a' mint a' t. hatóságban tulnyomó befolyással bírnak azok, kik ezen rendszert a' theoria felületes felfogása után különösen kedvelik. Ettől pedig menten Isten; mert azon börtönök minden szükséges előkészület 's előzvények nélkül fognának felállittatni. Egy drávántuli főispánnak ez vala velős, gyakorlati véleménye: Én e' nagy fontosságu tárgynak főképen practicus oldalát tartván szem előtt, ugy vagyok meggyőződve, hogy midőn a' t. hozás a' magányrendszer elvei szerint építendő börtönök által azokrul gondoskodik, kik csak számos év mulva kerülnek a' boszuló igazság kezibe, ugyanakkor még sokkal nagyobb gondossággal viseltetni köteles a' szenvedő emberiség tekintetében azon szerencsétlen embertársink iránt, kik jelenleg a' t. hatósági börtönökben sanylódnek és sanyleni fognak addig, míg tudja Isten mikor? az új rendszer életbe léphetend. Milly rendetlen, szomorú, borzasztó sok megyei börtön állapotja, mindenki előtt tudva van! Ezen minél hamarabb, ha tökéletlenül is, segíteni olly szent kötelesség, hogy ennek teljesítését az új rendszer által nyerendő bizonytalan és kétes tapasztalásoktól függesztelni semmiképp nem lehet. Ezen szempontból tehát valamint egy részről azt, hogy egy mintabörtön a' magányrendszer elvei szerint építtessék, 's ennek következtében egy büntető scala is dolgoztassék ki, nem ellenzem; ugy más részről a' t. KK. felszólítandóknak vélem, hogy a' most létező börtönök ideigleni javítását tanácskozásba venni, 's ez iránt használva e' végre az 1827diki orsz. választmány munkálatát is, indítványt tenni sziveskedjenek. Hogy pedig ezen felszólításunknak az emberiség érdekében ohajtandó sikere leszen, azt annál biztosabban reményelem, minél inkább meg vagyok győződve, hogy a' t. KK. érezvén minden emberi intézkedés tökéletlenségét, szerencsétlen embertársink sorsának legalább némi enyhítését eszméleti perfectibilitás utáni vágyvagyórekvésnek feláldozninem fogják. Egy ellenvéleményü gr., ki az itt felhozott okokat inkább a' t. RR. javaslata, mintsem a' m. FRR. által tett indítvány mellett szólóknak állítá, ennek következtében kérdé: miképp állithatni 1) azt, hogy a' mostani rendszernél roszabb nem lehet; 2) azt mondaní, hogy a' hallgató rendszer rosz; 3) azt állítani, hogy ámbár a' magányrendszer jó, és mégis azzal, mit jónak ismernek próbát akarnak tenni: annak logikáját legalább én nem tudom felfogni. Másik ok, mellyet a' főRR. előhoznak, az, hogy költség tekintetéből kívánunk próbát tenni; erre nézve azt vélem, hogy a' költségek az által kiméltetni nem fognak, mert midőn a' mélt. FRR. azt állítják, hogy a' mostani rendszernél roszabb nem lehet, de e' mellett

az 1827ki munkálat jóságát is átlátván, a' m. FRR. következőt az annak létesítésére 's költségére fognak szavazni és ekkor mi a' próbát kiadatik, el fog veszni. 'S így a' költségek sem fognak kiméltetni. Mi az emberiség tekintetét illeti, miszerint a' m. FRR. a' magányrendszert nem mindjárt kívánják behozni, mivel sok ember megőrül a' magányrendszer behozatala által, kérdem a' m. FRRket: az emberiség tekintete ellen nem véteünk é inkább az által, ha a' mostani rendszer megtartása mellett az emberek a' mostani börtönökben, melylyeket úgy szólván halál tanyájának nevezhetni, a' rabok hagyományban halnak meg? és így épen az emberiség tekintetéből kellene a' m. FRRnek a' t. RR. javaslatát pártolni. Egy bárónak életből merített beszédéből ezeket emeljük ki: Mindazon ok, melyek a' hallgató rendszer mellett hozattak elő, tulajdonképen az emberiség tekintetéből a' magányrendszer támadja meg, de a' hallgató rendszer célszerűségét még sem próbálják. Igaz, hogy örülség tekintetében szomorú tapasztalások történtek; de más részről azt hiszem, hogy a' hallgató rendszer Európa egyéb nemzeteinél, hol a' testi büntetések elvannak törlesztve, bizonyosan megfelelhet a' célnak; de nálunk, hol testi büntetések divatoznak, ha ezentul el lesznek törlesztve 's a' raboknak jó tartásuk lesz, a' legrosszabb gonosztevők lakással, meleg étkekkel lesznek ellátva: akkor nekik jobb dolguk lesz mint hazánkban sok milliónak, kik rossz házakban laknak, rongyokba vannak burkolva 's csak igen ritkán juthatnak meleg étkekhez; így tehát a' büntetés hatását meg nem teendi. Ha tehát valamely rendszer mellett kellene nyilatkoznom, minden esetre a' magányrendszer mellett nyilatkoznom; azonban miután a' m. földi tábla csak próbabörtönt kíván felállítani, arra nézve logikai következetességnek tartom azt, hogy mindkét rendszer próbáltassék meg; mert ha most megpróbáltatik a' magányrendszer 's a' t. hozás azt fogja tapasztalni, hogy a' célnak nem felel meg, kénytelen lesz megpróbálni a' hallgató-rendszert is, 's ha ismét azt fogja látni, hogy az sem létesíthető, egy harmadikra lesz kénytelen átmenni, 's így próbákkal öntené el az országot. Ezt célszerűnek nem tartom; hanem ha próbát akarunk tenni, mind a' két rendszert próbáljuk meg; mert ha valamely rendszer jóságáról meg vagyok győződve, akkor a' p r ó b a szükségét nem látom. Mi az intercalaris epochát illeti: erre nézve minden esetre intézkedést kell tenni. A' francia codexben nemcsak a' maximum és minimum meg van határozva, hanem hozzájárul még az is, hogy a' bírák kinevezetnek, és így nem választanak a' pártok által. Továbbá sziate szükségesnek tartom az intézkedést a' t. hatósági börtönökre nézve; mert emberiség tekintetéből szükséges, hogy változások történjenek ott, 's e' részben a' t. hatóságok közt az egyenlőséget kívánom behozni; mert ha egy t. hatóságban gyengébb lesz a' rendszer, másikkban szigorubb, a' rabok mind a' szomszéd t. hatóságokba fognak tódulni. Ezt tapasztalásból mondhatom, mert midőn Békesmegyében keményebb rendszer hozatott be t. i. a' dolgozó rendszer, az történt, hogy a' rabok mind a' szomszéd törvényhatóságokba mentek; 's így mint mondtam, az uniformitást szükségesnek tartom. A' kérdés másod részét azon m. gróf, kinek már előbbi előadását közlök, így helyezé nagyobb világosságba: Egy részről az indítványoztatott, miszerint a' m. FRR. előbbi végzésüknél maradjanak meg, 's hogy egy bizonyos rendszer általános behozataláig, a' törvényhatósági börtönökre nézve az 1827ki orsz. választmány alapján történjék ideiglenes rendelkezés. Voltak mások, kik különbséget kívántak tenni azon t. hatósági börtönökre nézve, melyek most szükségképen volnának felépítendő 's azt kívánták, hogy az illyes ujjalag felépítendő börtönök mindjárt a' magánykamrák eszméje szerint állítassanak fel, de úgy hogy dolgozó-termekkel is láttassanak el, mindazáltal azokra nézve, melyek az egyformaság és a' rend behozatalára megkívántalnak, határozott törvényes rendelkezés ne történjék, hanem egészen az adminisztrációra bizassék, hogy a' törvényhatósági börtönöknek bizonyos általános elvek szerint javíttatását eszközölje. Én ha az indítvány azon részét, mely szerint az ujjalag felépítendő t. hatósági börtönök magány-kamrácskákkal állítassanak fel, mi a' magányrendszer behozatalától még igen különbsézik, el is fogadom, a' másik részhez nem járulhatok; mert előre látom, hogy az adminisztrációt semmi által nagyobb kétségbe nem fogjuk hozhatni, mint ha általános elvek szerint fogjuk a' t. hatóságok keblében létező börtönök javíttatását rá bízni, mert az általános elvek ki nem zárják sem a' hallgató-, sem a' magányrendszert, sem az újabb találmányokat; ez az adminisztráció és a' t. hatóságok közt végtelen surlódásokra fog alkalmat szolgáltatni, 's a' törv. hatóságok általános-

ságra hivatkozván, javítás czime alatt bármi rendszert behozhatnak. Azt vélem tehát: hogy ha a' m. FÖRR. el is fogadják az indítvány egyik részét, mely már többször ismételtetett, mindazáltal a' törvényhatósági börtönökbe hozandó egyformaság és rendre nézve határozott rendelkezés javaslatot, 's kívánom hogy maradjanak az 1827ki orsz. választmány munkálata mellett. Azon indítványt, miszerint szólítsuk fel a' RRdet egy más ideiglenes rendelkezés tervezésére, részéről nem fogadhatom el, mert ezáltal nem mondunk mást, mint hogy a' RR. által felhozott okoknál fogva előbbi véleményinktől elúttelve levén — az 1827ki orsz. választmány munkálatait többé nem pártoljuk. De ha azon felszólítás következtében a' RR. nem ajánlanának semmit, hanem általános megmaradnának előbbi kívánságaik mellett: képesek nem lesznek többé a' m. FRR. az 1827ki munkálathoz visszatérni, melytől most ok nélkül elállottak. Röviden hát azzal fejezem be második felszólításomat: hogy mihelyest a' magányrendszer általános behozatala meg nem engedtetik, az ellen, hogy a' felépítendő újabb börtönök magánykamrákkal láttassanak el, nincs észrevételem. Több jeles beszéd után azon nm. országnagy, kinek előadásai többnyire a' véleményeket lehetőségig egyeztetik, e' tekintetben így nyilatkozék: Előre bocsátom azt, miszerint épen nem csudálkozom a' vélemények e' tárgybani többféle elágzásán, mert, igazat megvallván, a' főkérdésre nézve, t. i. hogy melyik rendszer célszerűbb, eleget olvastunk, de igen kevés a' tapasztalás még külföldön is, hol illy intézetek már léteznek ugyan, de nem annyi időig, hogy a' gyakorlat minden kétségen felül helyeztetle volna célszerűségüket; hazánkban pedig épen minden tapasztalás hiányzik; 's így senkitől rossz néven nem vehetni, ha más vélekedésben van a' tanácskozás tárgyára nézve. Én a' magamét sem merném czáfolhatatlannak mondani, de úgy mint a' dolog áll, és az eddigi tanácskozás, mint a' két tábla közti értekezések fonalán indulva, nem lehetek más vélekedésben, mint melyet tegnap m. gróf Sz. A. ur előadott; megjegyezvén azonban az első kérdésre t. i. a' próbabörtönre nézve azt, hogy ha a' t. RR. és a' m. FÖRR. véleménye közt más különbség nem lesz, mint az, mikép nemcsak a' magányrendszerre, de mind kettőre, t. i. a' hallgató-, és magányrendszerre nézve is próba tétessék, előre kijelentem, hogy ha a' RR. a' kettős próbát kívánni fogják, én ezt ellenzeni nem fogom. Mi a' másodikat illeti: hogy mi intézkedés legyen addig, míg egyik v. másik rendszer határozottan behozatni fog? ha felszólítatnak általunk a' RR. a' szerint, mint azt gr. Sz. A. ő m. indítványozá, nekik kérdésen kívül szabadságban fog állani olly módosításokat javasolni, melyeket jóknak fognak találni; de ezen főrendi tábla állását, és az eddigi tanácskozások fonalát tekintve, célszerűbbnek tartom a' Gr. Sz. A. m. által kijelelt uton indulni. Mi egyébiránt a' scalát illeti: úgy látom hogy ezt a' m. Förr nagyobbnak szükségnek tartják, 's az iránt több szót vesztetgetni nem fogok, hanem e' részben is az indítványzó gróffal tartok. gr. Sz. A. még egyszer felszólalván, miután számos ellenvetést olly módon czáfolat meg, melyről a' napló teend méltó bizonyosságot, tegnapi előadását még következőleg világosította fel: A' börtönök állapotja hazánkban ollyan, hogy azok javítása mulaszthatlanul szükséges; más részről azon meggyőződésben vagyok, hogy bármikép gondolkozunk a' magány-és hallgatórendszer közti elsőbbségről, 's bármennyire legyünk meggyőződve, hogy a' magányrendszer a' hallgatórendszerrel azért jelesebb, mivel a' hallgatórendszer alapelveinek létesítése gyakorlatilag lehetetlen: még is azt állítani, hogy a' magányrendszernek egyáltalában minden tekintetben üdvös eredményei vannak, vagy legalábbazon üdvös eredmények ott is elérhetők, hol a' népjellemről tapasztalás még nem szereztetett, hol a' szükséges előzvények még nem léteznek, egyáltalában nem lehet. Midőn tehát börtönjavításról van szó, bár a' legbiztosabb intézkedés az adminisztráció utján helyesebben történik, mint a' börtönök javítása az 1827ki orsz. választmányi munkálat alapján és azon elvek szerint, melyek minden kétségen kívül állnak, melyek minden rendszerben föltalálhatók, eszközöltsék; minthogy azonban j ö v ő r e a' magányrendszer szerinti börtönök alkalmazása hazánkra nézve üdvös lehet, ugyan addig mégis arról meggyőződve lenni nem tudok, míg a' rendszernek hazánkrai hatásáról tapasztalást nem szereztünk, a' mintabörtön- felállításhoz tovább is ragaszkodom, és azon okoknál fogva, melyeket előbb előadnom szerencsém volt, a' m. Förr előbbi javaslatát tovább is pártolom. Végre ő cs. k. fens. e' nevezetes ülést köv. elnöki kijelentéssel koronázta: Miután a' m. FÖRR. közül többé senki szólni nem akar, ki kell jelentenem, miképen a' m. FÖRR. értelme többfelé ágazott el. A' dolog mostani

stadiumában, ámbár tudják a' m. FÖRR., hogy azok közé tartozom, kik a' magányrendszert pártolják, 's azon meggyőződést szereztem magamnak, miszerint azon rendszer volna legjobb; de a' dolog mostani stadiumában kötelességem tartom magamat azonvélemény mellett kijelentem, melyet országbíró ő nmlga előterjesztett. Miután a' m. FÖRR. már előbbi üzenetjökben kijelentették, hogy csak egy próbabörtönt akarnak, és pedig a' magányrendszer szerinti felállítani, most azonban kettős rendszer szerint akarván próbát tenni, mi nem volna egyéb, mint a' m. FÖRR. előbbi határozatának megváltoztatása, m e l l y a l i g történhetnék a' nélkül, hogy a' két tábla közti viszony — mint országbírája ő nmlga monda, érintetnék. Ha a' RR. azon kívánságot fogják kijelenteni, hogy kettős próba tétessék t. i. a' magány- és dolgozórendszer szerint: első leszek én, ki a' t. RR. kívánságához járuland; mert ezen módot tartom legalkalmasnak hogy mind két rendszernek jó és rossz oldalai világosságra hozassanak. Hanem mint mondtam, a' dolog mostani stadiumában helyesnek tartom azt, mikép országbírája ő nmlga előadásához képest gr. Sz. A. indítványa fogadtassék el azon módosítással, melyet maga indítványzó gr. mai ülésben előterjesztett. E' szerint jelentem ki tehát a' m. FÖRR. többségét és azon értelemben fog a' RRhez küldendő válaszüzenet készíttetni; melyben úgy hiszem, előre kellene bocsátani a' m. FÖRR. azon nyilatkozatát, miszerint a' m. FÖRR. minden esetre azt tartják: hogy a' k á r m i fog ezen tárgyban határozatni, a' mostani börtönökre nézve változásnak kell történnie. Ezt annyival inkább előrebocsátandónak tartom, mert meg vagyok győződve, hogy ha tárgyalás kezdetekor ezen kijelentés történik, a' szönyegen forgó tárgy elintézésében sokkal könnyebben haladtunk volna; de a' RR. által javasolt új rendszer feletti tanácskozás a' dolgot szövevényesebbé 's nehezebbé tette. Úgy hiszem, ha ezen előbocsátás megtörténik, a' két tábla közti egyesülés annál könnyebben fog elértetni 's nem kételkedem, mikép a' m. FÖRR. velem együtt azon véleményben vannak, hogy jelen körülményekben semmi sem kívánatos, mint a' mostani börtönök állapotjának megváltoztatása; mert nem kevés törvényhatóságot ismerék, melyekről bátran elmondhatni, hogy semmi börtönök sincsenek.

Az 188d. ker. ülésben ápril. 27k. élénkül kezdett tanácskozást azon kérdés felett: „vajjon fizetéses köztisztviselők a' városokban képviselők lehetnek é vagy nem“ ma még hevesebben folytatták. Mellőzve a' személyeskedéseket, mi, egyedül a' tárgy érdembeli okoskodások velejét közöljük. Több követ röviden nyilatkozva, meg nem fogható, hogy miután a' RR. a' papoknak megadták a' képviseleti jogot, miért nem lehetnének képviselők a' közhivatalban levő tisztviselők? megnyerték azt a' nyugalmazott katonák is; sőt a' RR. többsége nyíltan elhatározá, hogy képviselő mindenki lehessen, most pedig némi következetlenséggel tiltják el a' polgárokat olly egyedek választásától, kikben bizodalomuk volna. Kisebb városokban, hol a' polgárok száma csekélyebb, 's hol a' nem sok közhivatalban levő nagyobb része tán az összes polgárság bizodalomát bírja, semmi esetre sem férhet meg az igazsággal ellentani a' polgárokat olly tisztviselők választásától, kik nemcsak a' közbizalmat bírják, de a' képviseleti qualificatióra legalkalmasbak; ragaszkodnak a' FRR. módosításához. A' jegyző észrevételként előadá, hogy a' közhivatalbeli tisztviselők nagyobb, kisebb városokban a' lakosok legtiszteltele méltóbb osztályát egészítik ki; hogy hatásuk 's állásuknál fogvást a' polgárok bizodalomát leginkább nyerhetik meg; hogy a' polg. qualificatióra, a' polgárok ügyeinek kezelésére, azok jogainak épségben tartására tán legalkalmasbak lehetnének; mind igaz, de képviseleti joggal egyedül csak független polgárokat akar felruházni. Az mondatik, ha a' papoknak adunk képviseleti jogot, adjunk hát a' tisztviselőknek is; ám de nagy a' különbség a' papok és tisztviselők közt. Városokban a' papok száma csekély, de néhol p. o. Budapesten, a' tisztviselő igen számos; míg a' papok eszközölhetik, hogy közülök két, három választassék meg; az említett városokban 600ra menvén számuk a' tisztviselőknek, mivel nekik igen hatalmas körük van, megtehetik, hogy közülök 200 is meg fog választatni; 's így ha netalán a' fővárosban több politikai élet fejlődnek ki, mint a' mennyit a' kormány kívánatosnak tart, e' városban-kormányzékai testület fog alakulni. Igaz, a' többi városban a' tisztviselők száma kisebb, állásuk nem olly magas, 's tekintélyüknél fogva bizodalom nem is olly könnyen szereshetnek 's ezt egyedül érdem utján nyerhetik meg. Szónok a' qualificatiók kérdésénél ugyan azt kívánta, hogy csak polgár lehessen képviselő, de miután ezt el nem érte, később a' kisebb roszat elfogadni; 's azért járul a' szerkezethez.

Több szónok nem látja következetlenséget abban, ha a k. tisztségviselőket a képviselői jogból kizárják, mert bárha kimondják, hogy választható lehet ugyan minden, ki a polgárok bizalmát bírja, de roppant különbséget látnak a papok és hivatalnokok közt; a papság rendet képez, bizonyos hivatása van, míg a tisztségviselő kirekesztőleg hivatalának él. A' lelkészek már a városoktól jus praesentiae mellett nyert megválasztásuknál fogva, a bizodalom némi jelét tapasztalták, az ő eljárásuk életünk minden viszonyain keresztül fonódik, míg a hivatalnok elszigetelve áll. De magokat a köztisztviselőket véve fel, hajlandók lennének némelyek a megyei hivatalban levőknek is e' jogot megadni, miután ezek ugy is választás alatt állván a' közbizodalmat bírják, 's több tekintetnél fogva képviselői kötelességöknek könnyebben felelhetnének meg, míg a' kormányi törv. széknek rendes bureaui óráik vannak, érdekük egészen más, sőt e' másodrendű hivatal elvállalhatásáért engedelmet kellene nyerniük; ők nem is választatnak, őket kormányi kinevezés jelöli ki, nekik különös utasításuk van, 's így nem függetlenek. Hiszen az 10 §-ban ki vannak véve a' katonai szolgálatban levők is, mert bizalom egyedül olyan egyedekben összpontosulhat, kik meggyőződésüket semmi tekintélynek alá nem rendelik. Így van ez Anglia és Franciaországban; ott a' tisztségviselő sem az eskütszék, sem más testületek tagjai nem lehetnek, mert kormányi kinevezéstől függenek, 's mint ilyenek el nem mozdíthatók; marad a' szerkezet. A' városi testületeket minden idegen elemtől meg kell őrizni, különben is igen kevés valódi független ember van az életben. Sz. követe a' tárgy velejére nézve választott néhány főbb ellenvetésre; arra t. i. hogy a' kormányi hivatalban levők nem függetlenek, hogy érdekük a' megyéknél, városoknál a' polgárokéval nem egy, 's azon kérdésre, kiket fognak ezek képviselni a' városokban, a' polgárokat é vagy a' kormányt? azt válaszolá, hogy ha más uton járnak is a' tisztségviselő, végcélyük csak egy a' polgárokéval, a' haza boldogsága. Midőn követválasztásról van szó, mindenkit választhatni, a' polg. qualificatió oly széles alapra helyeztetvük, hogy azokat majd mindenki megszerezheti magának; de midőn polg. képviselőről szólnak, akkor kizárjuk a' köztisztviselőket. 'S kik ezek leginkább? Tanítók, kikre gyermekink nevelését, oktatását bizzuk; tisztségviselő, kik a' haza közigazgatásában részt vesznek. És ha a' megyei tisztségviselőket azért rekesztik ki, mert ezek mint mondják, a' megye érdeke miatt a' város érdeke ellen lesznek, miért nem rekesztik szinte ki a' birákat 's mindazokat, kik a' megyei tanácskozásoknál több befolyással bírnak, mint a' tisztségviselő? A' kormányzati tisztségviselőket azért rekesztik ki, mert ha a' kormány kívánni fogja, ezek mindenkor mellőzendik a' város érdekeit. Tagadja szónok, hogy ellene volna a' kormány a' városoknak 's inkább állíthatni, hogy ha a' megyékre bízta volna a' kormányzati a' városok ügyeit, aligha jobban állnának azok mostan. Az őrseregben fejevert kell fogni a' tisztségviselőket, de más felől megtagadják tőle a' szabadságot, hogy a' várost észével 's jó akaratával védhesse. Egy sehonnai kőborlót képessé teszik képviselői jogra, de az őrseregben helyet nem adnak neki; ez, kinek semmije, 's így semmi érdeke sincs, a' város mellett tanácskozzék, lármázzon, zavarokat csináljon, de az őrseregi teheről megszabadíttatik. Egy kereskedő, pénzváltó, ki talán a' város kárával kincseket gyűjtött, lehet képviselő, de a' tisztségviselő nem. Megfér e' ez az osztoztató igazsággal, kizárni épen azokat, kik a' honpolgárok ügyei kezelésével töltik életük legnagyobb részét? Ezek szerint, ha valaki eddig is roppant érdemeket tőn a' város körül, polg. képességgel a' legtagabb értelemben valamint a' közbizodalommal oly mértékben bír, hogy tán egyhangulag képviselőnek fogna választani, ha időközben közhivatalba lép, már minden képességét elveszti, sugyszólván némileg törv. kívül állíttatik. Kérdezi erre, B. K. B. és P. megyék követei liberalisoknak tartják-é magokat? (Igen.) 'S mégis illy ostracismussal akarják a' tisztségviselőket kilöki? „No ha ez liberalismus, mond, akkor mentse isten tőle örökre! Egy más szónok így nyilatkozott: a' RR. rémitő dolognak tartják a' censurát, mert a' censura megbüntet valamely tárgyat, mielőtt az napfényre jönné, és épen a' RR. akarnak censurát alkotni a' bizodalomra sőt kimondják, hogy a' köztisztviselőt azért rekesztik ki a' képviselőből, mivel köztük sok függő 's rozslékü lehet. Ezen atyáskodó gondoskodás némi minorennitásban helyzi a' városokat, 's nem egyezik magazzal, mi itt a' közbizodalomról mondatott. A' függetlenséget illetőleg, ezen elv igen határozatlan; de bizonyos, hogy némelyek csak azért függetlenek, mivel őket sehova sem függesztik. Illy kirekesztés által a' hivatalok tekintete

szenvet 's el leend temetve egyik legfőbb kelléke a' végrehajtó hatalomnak. Ha többnyire a' mai vitakozásokat a' sok mendemonda 's pletykától megtisztítja, alig marad valami nyomatékos ok a' tisztségviselő kirekesztésükre, azért az előtte szólt követe véleményét pártolva nyíltan kijelenté, hogy a' kormány önérdékéhez nem értene, ha ezen szerkezetet sanctionálná. Cs. követe ohajtott volna, hogy minden ember maradjon a' maga körében, a' pap foglalatokodjék a' lelkiekkel, világiak a' világi tárgyakkal, de ha megadták már a' képviselői jogot a' papoknak, köztisztviselőknél ezt megadni nem lehet. Attól, kinek fizetés adatik, mindenki szorosan megkivánja: tegyen kötelességeinek eleget; ha köztisztviselő választatnék, vagy hivatalát, vagy képviselői kötelességeit el kellene hanyagolnia. Mi a' megyei tisztségviselőket illeti, van az alispánnak, sz. bírónak vagy egy eskütnök érkezése a' városi kötelességek teljesítésére? vagy tegyük ki a' várost azon zavaroknak, hogy csupa differentióból választanak meg néhány egyedet? Ne adjunk alkalmat a' fénykörben állóknak a' demoralisatio eszközeihez nyulhatásra, mert jól tudjuk, ember mit képes elkövetni egy kis címért, rangért, 's mi épen talán keletről hoztuk a' fény és hivatalra vágyást. Ójuk tehát meg az embert, 's ki magát tisztségviselői hivatalra szánta, maradjon kirekesztőleg tisztségviselő. Maradjon a' szerkezet. 'S ennek következtében a' közhivatalban levő tisztségviselő a' képviselői jogból kirekesztettek. Következett 148dik §, ebben a' tett módosítás elfogadtatott; a' 150dik §-tól 157ig marad a' szerkezet. A' 166ik §. azon módosítással fogadtatott el „hogy a' kerületek nem egyszerre, de egymásután választanak képviselőket.“

189ik ker. ülésb. april 29kén, fölvetetett a' 168 §. „a' választási előkészületekről“; e' szakaszban tett földi módosításokat nem fogadták el a' RR. általánosan, minthogy a' szerkezetben szorosan meg van határozva, kik választanak; ki van mondva, mikor történik a' választás és hogyan; a' FÖRR. módosításában pedig önkényre bízta, mitől mindenkit őni kell. A' szerkezetben meg van határozva a' gyűléstartás napja, választás ideje; a' módosításban ezek csak általánosan említettek, t. i. hogy 30 nappal előbb kell a' gyűlés és választás határnapját kitűzni; ki van mondva, kik legyenek a' szavazatszedő választmány tagjai, kik elnökei; legnagyobb különbség a' két szerkezet közt az, hogy a' szerkezet szerint a' polgárok névjegyzéke a' szavazati lappal minden polgárhoz elküldetik, a' módosítás szerint pedig a' polgárok névjegyzéke egy nyilvános helyre rendeltetik kifüggesztetni; a' szerkezet szerint a' választók ott hon készítik el a' választási czédulákat, a' FRR. pedig összegyűjtik a' választókat. Ugy hiszik, sokkal nagyobb könnyebbség a' polgárokra nézve, ha hozzájuk küldetik a' névjegyzék és szavazati lap, mint ha egy nyilvános helyre kitett névjegyzékből írják ki a' polgárok neveit; és sokkal célszerűbb ott hon készíteni a' választási czédulákat, mint ha mindnyájan e' g y helyre gyűlnek össze. Megegyezvén a' 188 §-tól a' 190ig tett módosítás a' szerkezettel, azt a' RR. elfogadták. A' 191. és 192d. §-ok elfogadtatták. A' 195d. §-sz a' FÖRR. megszünteték, de a' RR. az ellenőrséget szükségesnek látván, azt továbbra is megtartották. A' 197 §-tól 204ig tett módosításokat elfogadták. A' 212 és 214dik §-nál megtartották a' szerkezetet. A' 213ik §. elfogadtatott. Itt egy bányavárosi követe alkalmat vőn a' m. FÖRR. által javasolt föfelügyelőre visszatérni 's e' javaslat káros következtetést terjedelmes beszédben élénk színekkel rajzolni. Ezen föfelügyelő nem l e n n e egyéb permanens k. biztosságnál, mely a' városokat oly függésben tartaná, hogy akkor a' városi követe megérdemlenék e' tábla szemrehányását, sőt azt is, hogy a' városoknak adott szavazati számok visszavétessenek. 900 éven által élvezett szabadságukat, t. i. előjáróikat választani és polgáraikat, elvesztenék a' városok 's keblökben siri csend fogna uralkodni. Ha a' föfelügyelőt a' város szabadon választaná 's fizetné, ugy könnyebben egyeznék szónok annak elfogadásában, de ugy, mint a' felső tábla által javasoltatik, e' tisztségviselő nem lenne egyéb mint hajdan a' praetorok, proconsulok, quistorok. Elegendő felügyelés van magokban a' városokban: főbíró, polgármester, tanács, közgyűlés, commissiók és nyilvánosság. Kell é ennél még több felügyelés? Midőn a' m. FÖRR. e' hivatalnokot javasolták, destructiv elvnek hódoltak. Átmenvén szónok a' külföldi példák sorozására, többek közt Londont hozza fel, melynek majd 2 millió m e n ő lakosai szabadon választják nemcsak az aldermaneket, hanem a' lordmayort is. M i é r t n e lehetne a' magyar városoknak is, melyek mindig hiven ragaszkodtak a' trón és hazához, constitutionalis jogaikat tovább is meghagyni. Idegen lény jöne e' tisztségviselő által a' városok élére. Ha választásra ke-

rülne, inkább maradjon el a' belsejüket és országgyűlési szavazat, mint illy kül elem elfogadása. Repudiálni kell tehát ezen föfelügyelést, 's megőni a' városokat e' nagy veszélytől. A' 214d. §. nem fogadtatott el. Felolvasatása után e' szakaszban, minthogy a' gyűlést nem közgyűlésnek, hanem polgári gyűlésnek nevezik a' FÖRK egyszerű felszólalások történtek, átmenve még a' szavazat és képviselői jog-adásba 's némelyek elfogadni kívánták a' „polgári gyűlés“ nevezetet, mert ott a' polgárok nem mindnyájan jelennek meg, hanem egyedül a' képviselők. Mások megtartották a' „közgyűlési“ nevezetet; kimondatott ugyan is már, hogy képviselő minden ember lehet; 's azért is maradjon meg, mert a' képviselői valamint tisztségviselői testületek együtt tanácskoznak. A' tisztségviselőknél gyűlésekbeni szavazat - joga mellett melegebben nyilatkoztak. Egy megyei követe kijelenté, hogy most, midőn a' föfelügyelő már el van mozdítva, nincs ok a' szabadon választott tisztségviselőket a' tanácskozáskból kirekeszteni; meg nem foghatja, hogy miután az orvosnak, sebésznek, ellenőrnök, gazdának képviselői jogot adnak, a' t. RR. miért ne adhatnának nekik a' tanácskozáskban szavazati jogot is? Ezt kiművelt embertől megtagadni annyival kevésbbé lehet, mivel hazánkban kevés a' szakember, hanem kiki mindent akar tudni, mindenhez szólani. Igazságos volna é, hogy mi oly egyedet, kik magokat valamely tudományban különösen kiművelték, a' tanácskozáskból kirekesztjük, míg ezen jogot olyanoknak engedjük, kik semmit sem tanultak és mindenről beszélnek. Nem kell kirekeszteni a' specialitásokat, 's azért maradjon meg a' szerkezet. Mások meg azt mondták: vegyenek részt a' tanácskozáskban, birjanak ott informatívum joggal, de szavazattal ne. A' többség pártolá a' szerkezetet. 215dik §. el nem fogadtatott. A' 216—217ik §. első részét, igazságosnak, czélszerűbbnek látván a' RR. meghatározi egyik gyűlésből a' másiknak határidejét, mint egyszerre egész esztendőre határozatni meg, elfogadták; de a' másodikat t. i. „rendkívüli esetekben, ha a' körülmények sürgetőn kívánják, az elnök időközben is köteles polgárgy. tartani“ nem tartották meg. A' 218ik §. e' helyett „befolyással“ „szavazattal“ bírnak a' közgyűlésekben, elfogadtatott. A' 219ik §-nál maradt a' szerkezet. A' 220tól 222ig elfogadtatott. A' 223ik §-nál megtartott a' szerkezet. A' 224ik § e' szó „karzat“ kihagyásával maradt a' szerkezet, valamint a' 226ik § is; a' 229ik elfogadtatott; 230 és 231ik §. nem. A' 240—245 §§ helyett „a' hallgatóságnak a' tanácskozási teremben sem helyeslés sem helyben nem hagyás jeleit adni nem szabad, mely ha még is ezekre fakadna: a' polgárgyűlés elnöke által egyszerre rendre igazítás nem sikerülte esetében az egész hallgatóság kiharancsoltatik“ tett földi módosítás komolyabb felszólalásokra nyújtott alkalmat; átmenvén a' tanácskozás a' személyeskedés kellemetlen 's időrabló terére. A' módosítás lényegét érdeklőleg röviden nyilatkoztak a' szónokok. Némelyek azt czélszerűbbnek, rövidebbnek látván, elfogadhatónak vélték, mert háromszor négyszer inteni meg a' hallgatóságot, békétüresbe kerül 's végtelenül pazaroltatik sok intés által az idő; az elnök különben is bir azon belátással, mikor kell meginteni a' hallgatóságot 's mikor kell azt kiharancsolni; egyszer meginteni elég, ha másodszor nem használ, tökéletes joga kizárni a' hallgatóságot, ha pedig ugyanazon tárgyban befejeztetett a' tanácskozás, megint nyilvánosok a' gyűlések. Azt mondják némelyek, hogy e' szerint a' nyilvánosság életben tartása egyedül az elnöktől függne, 's ha ő vissza akar élni hivatalával, maga fog bevinni lármázókat, 's a' rendre igazítás ismétlése után ki fogja parancsolni az egész hallgatóságot. Azonban ezen és más hasonló casuisticának gyenge 's kétélű ereje mások által megmutattatván, legegyszerűbbnek találtatott, hogy ha egyesek rakoncziatlankodnak, ki kell őket rekeszteni; ellenben egy elnök sem fogja magát megszólásnak kitenni. Háromszor négyszer felolvasni hallgatóságnak a' törvényt, azt annyiszor meginteni, valódi parodiája lenne a' martialis törvénynek, hanem mihelyt kétszeres intés nem használ, legyen tökéletes joga az elnöknek kirekeszteni a' hallgatóságot. Vagy pedig, ha félünk az elnöktől, bizzuk a' testületre. De itt még több nehézség mutatkozik 's már csak e' tárgyeletti tanácskozás is sok időt rabolna el, elfogadja a' m. FRR. módosítását. Cs. követe nem helyesli B. követe mondását, mert parodiának nevezni azt, mi már országgyűlésekben is keresztül ment nem lehet, és sajnálja, hogy e' g y e s kifejezések kitérésekre nyujtanak alkalmat. Ha elfogadjuk a' FRR. módosítását, akkor a' nyilvánosság egészen az elnök kezében lesz, a' hallgatóságot bármikor ki fogja parancsolni, 's ha nekie tetszik, a' legkisebb morgásra meg fogja tehetni, ez pedig többször képzelhető mint nem. Olyan tanácskozás p e d i g nem képzelhető, millyet a' FRR. ohajtanak.

Nyilvánosság is legyen, siri esend is. Hisz, ha a hallgatóságnak valamely tett vagy szó tetszik, lehetetlen néha fel nem kiáltania és azt nem helyeselni; adjon valaki sajtószabadságot, akkor a szónok egy szót sem ad a hallgatóságnak, egyébiránt tudjuk, hogy e helyesléseket másutt is, hol sajtószabadság van, nehezen türik. A nyilvánosság garantia kell, ugyanazért szükséges a többszöri felszólítás, a rendbontót az elnök tüstint parancsolja ki, sőt ha tán a hallgatóság azt megnevezni nem akarná, vagy pedig többszöri felszólítás után sem lenne csendben, zárassék ki. A FRR. azt mondják a módosításban, hogy a hallgatóságnak a teremben sem helyeslés, sem helyben nemhagyás jeleit adni nem szabad, mely ha mégis ezekre fakadna: a polgárgyűlés elnöke által egyszeri rendreigazítás nem sikerülte esetében az egész hallgatóság kiharcoltatik, tehát zárassék ki a hallgatóság minden legkisebb zaj miatt? az nem lehet; kívánja megtartani a 242. §., de úgy hogy abból a három első sor kiharadjon, annak eleje így kezdődjék: „ha a rendbontó tudatik“ stb. ezen módosítással elfogadtatt a szerkezet.

190ik ker. ülésb. april 30kán a tanácskozás a 248ik § kezdetét meg; az abban tett földi módosításból e helyett „kisgyűlés“ a „tanács“ végzésével meg nem eléglő fél által sat. fogadtatt el. A 249ik §. nem levén különben is egyéb különbség a két szerkezet közt, egyedül az a) pont cseréltetett föl az x) ponttal, elfogadtatt. 253 §. hasonlóan megtartott. A 254dik §. szól a kisgyűlésről, állandó biztosságok és bíráskodásról; itt mivel a FRR. a városi tanácsot kívánják megtartani, egészen más §§ javasoltak; ennek következtében a jegyző kijelenté: miszerint mindegy volna, akár tanácsnak akár kisgyűlésnek mondassék; az nemcsak egyedül tanácsnokokból áll, hanem egyszersmind polgármesterekből, kapitányból, tanácsnokokból, jegyzőből s képviselők is annyian lehetnek jelen és szavazhatnak, a hányan vannak a tanácsnokok az elnökön kívül, s arról nincsen szó: lehetnek e képviselők a gyűléseken, vagy vehetnek ott részt, vagy sem? Eddig a tisztviselők meg a választott polgárok külön tanácskoztak, most pedig közösen; az elválasztás által surlódásokra nyújtatik alkalom. Eddig a tanácsülésből polg. gyűlésbe szószólvó vitte által a végzéseket, most pedig nem szükséges, mert a tisztviselők a tanácsnokokkal együtt hivatnak össze; s mivel most nincsen szószólvó, a szónok indítványozta, hogy ezután ennek helyében legyen néhány választó polgár. Ez indítványt többen pártolták, az ellenőrséget nem a tanácsban, hanem a közgyűlésben keresvén, ezt pedig a megyékből vették fel, hol szinte particularis gyűlések vannak. Ennek van jegyzőkönyve, az a rendes közgyűlésen felolvastatik s hatalmában áll, ha a többségnek úgy tetszik, a particularis gyűlés jegyzőkönyvét megsemmisíteni, s épen így leend a városokban. Nincs tehát semmi oly különös hatásuk a kisgyűléseknek: ez a közgyűlésben fekszik. S miután a tisztviselők a tanácsnokoktól egészen különböző módon választatnak, van elegendő garantia a szószólvókban; nem azért lesz ottan, hogy tulajdonoságot gyakoroljon, hanem joga van kívánni, hogy a tárgy a közgyűlésre, áttétessék s ez által fen van tartva a polgárok befolyási joga; pártolták a jegyző indítványát. Mások az indítványt veszélyesnek látták, mivel a tanácsban úgy is kevés a polgár, azért számukat kevesíteni veszedelmes; tulajdonoságot fognak felettök gyakorolni a tisztviselők, tanácsnokok, s ha a városokban központosító erőt akarunk kifejteni, szükséges a közgyűlések megalapítása. Legyen felelős a közgyűlésnek mind a biztosság mind pedig a kisgyűlés, s a kisgyűlések helyett tanácsüléseket felállítani nem akarnak. A szószólvó azon joga mellyél fogva valamely tárgynak közgyűlésbe leendő átvitelét kívánhatja, ahoz semmi fontoságot nem ad; s ha van a nyilvánosság irányában controlleria, azt a szavazat irányában is fel kell állítani. Ha elfogadják a RR. ez indítványt, úgy a képviselőknek semmi joguk, semmi nyomatékuk nem leend, és ha fenmaradt az elv, hogy a nép maga ügyeire nézve folyhasson a tanácskozásokba, úgy annak nagyobb befolyást kell engedni; ragaszkodnak a szerkezethez. Az elnökség e tárgyat szavazásul tűzvén ki, a jegyző indítványa szerint fogadtatt el a módosítás, azon hozzáadással: hogy a képviselők számát majd szabály határozza meg. A 261 §ban a „biztosságok kiküldetése vitatkozás tárgya lett; némelyek a FRR. módosítását elfogadni nem akarták, ugyan is mentül többet olvassák azt, annál szükségesnek látják a kisgyűlést s ezt eltörölvén, oda vannak akkor minden municipalis jogai a városoknak, és kimondják: hogy a polgárok semmi biztosságot nem nevezhetnek ki, és ezt a tanácsra bízva, minden hatását elveszti. De a jegyző előadja: mikint vannak független biztosságok s állandó biztosságok, melyek tisztán adminisztratív tes-

tületek, mintegy bureauja a tanácsnak. Vegyük csak az árvaszéket, a gazdasági osztályt; hogy ezeknek, minden előforduló esetre, a közgyűlésből rendelet adassék, tökéletes lehetlenség. Igaz, hogy határvonalát a biztosságoknak a közgyűlés kijelölheti, de annak azonnal munkálkodni kell, mert különben működése megáll, ha pedig határtalanul nevezetik ki a közgyűlés által, úgy másra is kiterjesztik körüket, mi veszedelmes; így például a gazdasági osztály nem rendelhet magának pénzt, hanem annak a tanács által kell rendeltetnie; ez a jegyzőkönyvbe iratik, de azt a gyűlésen rendszeren felolvasni nem is győzik; jobbnak vélné az állandó biztosságokat a tanácsnak alárendelni, ezért is a FRR. módosítása mellett szavaz. T. követe a szerkezetet pártolva, a biztosságokat egyedül a közgyűlés által ohajlja kinevezetnie, még pedig függetlenül. Ebben h a r o m alapelv vagy on 1) Hogy a gyűlés minden tárgyban akár állandó, akár a tárgy befejezése működő választmányi rendelkezessen. 2) Hogy ennek alakítási hatásköre s a t. n. szabálytól függesztessék fel, hanem a gyűlés „pro circumstantiis“ intézhesse a dolgot. Hogy az illy akár állandó akár specialis választottság csak a polgárgyűléstől függjön; s a kisgyűlés és polgármester stb. azt ne akadályozhassa s ezektől amaz a FRR.; ok a polgárok nem adnak semmit s mindent a tanácsnak rendelnek alá. De szónok a közgyűlések életerejét előlni nem akarja, függetlenül kívánja a biztosságokat a közgyűlések által nevezetnie; ezt semminek alávetni nem szabad s valamint a tanács független a polgármestertől, ugyazinté függetlenek legyenek a biztosságok a tanácstól; megtartja a szerkezetet. A többség egyes felszólalási a FRR. módosítását kívánták megtartani, s ahoz a szerkezetből ezen szavak „alakját szabály határozza meg“ adatván, az el is fogadtatt. A 263—267. §. elfogadtatt, a 268ik ezen módosítással, és a kisgyűléstől függesztésben nincsen megtartott. A 270ik snál maradt a szerkezet. A 273ik ezen módosítással, és rendszeren vitetni“ meghagyott. A 274ik §. elfogadtatt. Azt mondák ugyan is a RR. hogy a közjogok s közigazgatási ügyek felett a közgyűlésre kell bizni a rendelkezéseket, de az adminisztratív ügyeket mindenkor a tanácsra; kezeljék azt kevesen, hiszen ha a közgyűlés kezelné az árvák dolgát, ki győzné a jelen voltak azok vagyonát megvenni; vegyük például a megyei árvák dolgát, igaz hogy a jegyzőkönyvbe beírják a jelenlevők neveit, de mint Biharban például, hol 700 is vannak néha jelen, de csak a táblabírák és tisztviselők nevei iratnak a protocollumba s legfeljebb is csak azokat lehetne felelet-terherre vonni, kik beirva vannak; vagy minden árva 700 embernek indítson pert? Sokkal szomorubb volt eddig is a megyékben az árvák dolga, mint a városokban; maradjon azok vagyona a tanács felügyelése alatt. A 276ik 291ik §§ tett módosítás elfogadtatt; a 294. §. nem; 298ik el; 305—310 §§ nem fogadtatt el. Ezen utolsó szakaszban tett módosítás: „az állandó biztosságok ülései nem nyilvánosak“ némelyek által pártoltatt. Abban úgy is nagy garantia fekszik, hogy a gyűlések nyilvánosak, de hogy a biztosságok is nyilvánosak legyenek: igen nagy hátramaradást okozna; ott hol ésszel, tollal kell dolgozni, az igen sok hallgatóság betódulása, ki-s bejárása mellett ez majd lehetlenné válnék; de nem is mindig teremekben szokott a biztosság összegyűlni, hanem szobákban is, hova néha be sem férne a hallgatóság. Egyébiránt inkább megegyezik a módosítás a városok rendezésével; mert cetera parva illy eljárásoknak munkálkodásaikat minél előbb s pontosabban végezni be; a hallgatóság pedig gátolná a munka s úkerét. Nincs alkotmányos ország, hol illy választottságok ülései nyilván tartatnának. Angliában, Franciaországban a választmányi tagok titkon, zárt ajtóknál tartják üléseiket. Maradjon a módosítás. De többen ellenvetésül mondák: mihelyt a külföldi sajtó garantíájával birunk, azonnal igen is rá állunk, különben nem. Miután a gyűlések nyilvánosak, legyenek nyilvánosak a választmányok is; maradt a szerkezet.

191d. ker. ülésb. majus 1én a RR. végig menvén a városok rendezésén, az abban elfogadott módosítások s megtartott szerkezeti §§ felett szándékukat többnyire felkiáltással fejezték ki. Megkezdte a rendezés folytatása, a 311 snál megmaradt a szerkezet. A 312—313 § elfogadtatt. A 316 §ban tett módosítás eleje nem fogadtatt el, de a beiktatott §, a törvényszéki jegyzőkönyvvelre a jegyző hivatal egyik tagja rendeltetik megmaradt. A 317ik §. a jegyző e z e n s z ó „szabály“ kihagyásával elfogadhatónak vélvén, az elnökség nem vehetvén ki a felkiáltásokból a többséget, kitézte a kérdést: „elfogadják e a RR. a p. módosítást, vagy megtartják a szerkezetet; a többség a szerkezet mellett maradt. A 320—321 § elfogadtatt. 322ik

snál maradt a szerkezet. A 324ik § minden belészólás nélkül szavaztak a RR., 16 megye a FÖRR. módosítását kívánta megtartani, a többi a szerkezet mellett maradt. A 327ik §, minthogy e szó „nagy“ nem diplomaticus szó, ezen módosítással „kis és közép városokban“ elfogadtatt. A 335—336. §. nem fogadtattak el. A 347ik § szerint, minden magány-folyamodás az elnöknek benyújtandó, melyek ezen hivatalba áttétetvén, innen adatnak az előadó jegyzőknek ki; ezt némelyek pártolták s elegendő garantíát láttak, ha a folyamodások úgy mint a megyékben az elnöknek adatnak által, ennek különben is van külön jegyzőkönyve, hová a benyújtott folyamodások iratnak, s midőn átteszi a jegyzői hivatalba, az átvevő mindenkor aláírja. De a többség bizodalatlanságból is indulva ki, e terhet inkább mint jogot nem akarja az elnökre ruházni, s nem is felelhetne meg nagyobb városokban ezen kötelességnek; mert ott néha a jegyzőkönyvi szám 15 ezerre is rug évenként; s így neki a folyamodások elfogadása végett mindig ottvon kellene lenni, nehogy az ügyek hátramaradást szenvedjenek; neki pedig igen sok dolga van: gyűlésbe menni például, vagy pedig más hova hiba kötelessége, melylyeket szintugy teljesítenie kell. Minthogy most is szokásban van több városban a folyamodásokat a jegyzői hivatalnak adni be, jobb lesz ezen szokást minden városba behozni; megtartották a szerkezetet. A 352dik § szavazás következtében elfogadtatt. A 355. § ezen módosítással „a képviselők megválasztása után“ elfogadtatt. A 379dik § ezen módosítással „a jegyzőkönyveket a tanács a közgyűlésre, ez pedig a Helytanácsnak mutassa be“ mint a szerkezetben, megtartott. A többi snál megmaradt a szerkezet. A városok országgyűlési megállapított szavazataránya, a FÖRR. módosítása szerint, az orsz. gyűlés elrendezéseig ideiglenesnek olly módon tekintendő stb.; miután különben is mindentörvény ideiglenes, elnem fogadtatt. Itten többen a városi követei közül városaik számára egy egész szavazatot kértek, nevezetesen K. város követe, ki bár ha nyelvünket nem jól tudja, még is azon szóltal fel, mit a RR. igen nagy örömmel fogadtak, így nyilatkozott: a városi szavazatok felosztása tervében Károlyváros Szegnia várossal fél szavazatra össze van kapcsolva. De mivel Szegnia Károlyvárostól 17 mérföldnyire fekszik, küldöji határozott utasításánál fogvást, hogy, illy nagy távolság miatt a követválasztási nehézségeket elkerülhessék, de különben is Károlyvárosnak nemzeti kereskedésünk tekintetében jelentőségét figyelembe vévén. Károlyvárosnak, Szegnia városától elválasztva, külön egy szavazatot kért. Ez egy kis kitérésre adott alkalmat, mellynek következtében több szónok Szegnia városnak mostani politikai állását, annak a határvonalai katonaságtól függését, a tengerparti viszonyok a Horvátország igényei feszegeték; de azon észrevételre, hogy jelenleg nem e kérdések tárgyalatnak, hanem csak a 16 és 32 szavazat közti különbség, s hogy a m. FÖRR. nem azért küldötték vissza a városi munkálatot, hogy a t. RR. azt felfogassák, miben már mindkét tábla megegyezett, t. i. e két városnak szavazati összekapcsolatásában: a többségnek kívánta szavazatok felosztásába ereszkedni, s megtartotta a szerkezetet, valamint a többi szakaszt is végiglen.

Magyar tudós társaság. — A. — Az igazgatóság XII dik gyűlése két ülésel, m. évi sept. 28. és 29. tartott, Pozsonyban. Ebből a következők hozatnak köz tudomásra: I. Olvastatt a főng nádor pártfogó k. levele a két elnöknek 1843ra történt kir. megerősítéséről. — II. A pénztárhivatal számadásai 1841ről az igazgatóság által bizottsági vég vizsgálat alá vétetvén s iratok semmi észrevétel elő nem fordulván, a hivatal a további felelősségtől felmentetett. — III. A pénztárhivatal tudósítása szerint a) 1842ben a főpénztár egész évi bevétele 33,094 ft. 39 kr. volt, kiadása 27,082 ft. 53 kr. Az így keletkezett maradvánnyal m. é. sept. 24. a főpénztár bevétele 13,918 ft. 10 kr., kiadása 10,880 ft. 40 kr. s állapotja 3037 ft. 30 kr. volt; a tetemes kama t-tartozék miatt a szabályok által kívánt tőkésítés nem folyhatott b) A nyomtatási vagyis mellékpénztár bevétele 8,446 ft. 42²/₂₀ kr., kiadása 7357 ft. 33¹⁴/₂₀ kr. Az így keletkezett maradvánnyal szinte sept. 24. bevétele 3322 ft. 25¹⁶/₂₀ kr., kiadása 3278 ft. 8¹⁷/₂₀ kr. Kézpénze 44 ft. 17¹⁷/₂₀ kr. p. p. E számadások vég átvizsgálására egy igazgatósági bizottság rendeltetett. — IV. Följelenítették a társaság pénzalapjának újabb növekedései, melly szerint I. Csekonicus János táblabíró ur 48 ftnyi holtigajánlatát 1000 p. ftos alapítványná változtatta; 2. Benévics Pál dóbróközi pleb. 100 p. ftot hagyott; 3. Pák Dénes 50 példányt adott „Vadásztudomány“ című munkájából (ára egynek 2 ft.). Fekete szinte 50 péld. Gyorsszámitójából, ára 30 kr.; Végh István hagyott 50 péld. „Jegyzemények sz. Máté evangeliomáry“ című munkájából, ára 2 ft., Bauer Márkó Hermán 48 péld. küldött „Ünnepeles beszédéből“, ára 3 kr. — V. A nyomtatási pénztár nem kedvező állása miatt, nehogy számos rég elfogadott kézirat még tovább heverjen, az igazgatóság, az elnökség útján, Eggenberger József és fia acad. könyv-

árusok
— VI.
semmi
— VII.
ra szon
kalom
hasznu
tatni
tapasz
át nyul
saját e
ve volt
dása p
telve.
—
vántat
marasz
közlése
ség a n
nyozha
készült
ról, 18
gett.
Dr. S c
B.
hét ülés
u. m. kö
sát, jut
lasztás
ban meg
még a
osztály
lyai“ ny
hagyott
k é z i s
— III. I
Kiss Ká
gyedik
fordítás
teti a j
dítása,
tetés.
társasá
tek: gr
Zsigmo
orvos d
Miklós,
Vállas A
üresen v
VI. Az
kák meg
rt. elnö
Schedel
— VII.
történt
academi
Krug és
különös
gyűlésb
„E
tudomán
előmenn
rendbeli
idő óta h
és term
vetelek c
alkalom
ban sok
azonnal
vetéssel
mi sokb
nekem, k
közvet
tudomán
öregítés
széjvetés
tenni; m
személye
szének k
jövetelek
ben létre
désekkel
de e mel
hogy em
pasztalás
sekre, d
lik illyet
len földn
séggel:
kintben
orvosnak
va érdem
telenek.
létre, eg
kotni s k
kutfökből
vajjon le
saját fára
Hazánk t

árusokkal, azok egy részének kiadása iránt szerződött. — VI. Hasonló okból a már sajtó alatt voltakön kívül semmiféle új nyomtatás nem rendelkezhetett el; valamint — VII. a régi magyar nyelvemlékek másoltatása is azokra szorított, melyek azonnali leiratását netán az alkalom tünékenysége kíváná. — Így kelle VIII. a. 'Közhasznú tudományos kézikönyvek' ügyének is elhalasztatni — IX. A színházi ügyre nézve, miután egy évi tapasztalás bizonyította, hogy a társaság kilencz éven át nyújtott segédleme azt azon pontra vitte, mellyen már saját erejével is diszjelhetk, a' mult évben felfüggesztve volt játékszini választmány, a' mennyiben munkálkodása pénzügyi segédletet igényelt, teljesen meg lön szüntette. — X. Az elnök és másodelnök a' rendszabások kivonatához képest helyeikről lelépven, közakarattal megmarasztattak méltóságukban, s a' kir. megerősítés kieszközölésére ő fensége a' pártfogó kéretek. — XI. Az elnökség a' nagy gyűléssel járó rendszeres költségek utalványoztatására felhatalmaztatott. — Végre XII. jelentés készült a' társaság munkálatairól s pénztára mibenlétéről, 1840—1843. az országgyűlés elibe terjesztés végett. — Az elnök rendelkezésből, Pesten, május 1. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

B. — A' XIVd. nagy gyűlés oct. 2kától 7kéig hét ülésben, végezte szokott esztendei foglalatosságait, u. m. könyvkiadások és nyelvmunkálatok öli gondoskodását, jutalmak elítélését, újak kitűzését, s új tagok választását. A' közülésben előterjesztett s több hazai lapban megjelent titoknoki jelentésből tudva levőkön kívül még a' következők tételnek közzé: I. A' nyelvtudományi osztálynak a' „Helyesírás és szóragszítás főbb szabályai” nyomán egy kimerítőbb nyelvtan kidolgozása hagyatott meg. — II. A' kis gyűlések egy terjedelmesebb kézi szótár tervének elkészítésére bizattak meg. — III. Károly főhg Stra tegiáj a' második kötetének Kiss Károly rt. által — és Chelius Seb és z s e g e negyedik kötetének Bugát Pál rt. ügyelése alatt készült fordítási nyomtatás végett az igazgatósághoz felterjesztetni ajánlattak. — IV. A' Corpus Juris további fordítása, név szerint a' királyok végzeményeie, elrendeltetett. — V. A' tag-ajánlási iver felolvasatása után a' társaság választásokhoz fogván, 1. levelező tagokká lettek: gr. Desseffy Emil, Gorove István, báró Kemény Zsigmond, Kuthy Lajos, Reguly Antal, Török József orvos dr. és Vachott Sándor; 2. tiszteletiekké: h. Jósika Miklós, Kubinyi Agoston és Lonovics József; végre Vállas Antal matematikai-osztályi vidéki rendes tag az üresen volt helybeli rendestagi helyre tételét által. — VI. Az 1844re kiirt dramai jutalomra beérkezendő munkák megvizsgálására bizottság választott, Fáy András rt. elnöktele alatt Bajza József, Czuczor Gergely, Schedel Ferencz és Vörösmarty Mihály r. tagokból álló. — VII. A' könyvtárnak, a' gyűlés folyamatja alatt történt gyarapításai közül, a' porosz, portugál és skót academiák s tudós társaság, valamint Fraehn, Köppen Krug és Schmidt orosz cs. academicusok küldeményeik különös kedvességgel fogadtattak. Kelt Pesten, a' kis gyűlésben, május 6. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

„Hogy mindenben, mi a' haza, s emberiség, a' tudományok és szép művészetek előmozdítására vezet, előmenni sietünk, tanusítják ezt leginkább azon több rendbeli hasznos intézetek s egyletek, mellyek rövid idő óta hazánkban létesültek, ilyen a' magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése is. Ezen összejövetelek célját nem fölösleges annyiszor, a' mennyiszor alkalom nyílik, érinteni, annyival inkább, mivel hazánkban sok olly előítélettel bir, hogyha anyagi hasznat azonnal nem látnak, ellenséges indulattal, gyakran megvetéssel viseltetnek efféle tudományos vállalatok iránt, mi sokban részvétlenséget is gerjeszt. Szabadjon tehát nekem, kivált midőn a' kolosvári nagygyűlés határnapja közelget, most midőn a' két testvérhazának szorosabb tudományos érintkezése s régi barátságos viszonyainak öregbítése szándékolatik, néhány szóval az efféle összejövetelek eredeti céljára a' közönséget figyelmessé tenni; melly nem egyéb mint az eszmék kicserélése, személyes ismérékedés s a' tudományok gyakorlati részének közéletbeli hozása; célja továbbá ezen összejöveteleknek kísérleteket tenni, a' sikerülteket közéletben létrehozni, s a' sok ezernyi szükséggel és szenvedésekkel küzdő emberiségnek segíteni. Erre tudomány, de e' mellett főkép tapasztalás szükséges, azt tartván, hogy embertársink iránt igazán jótékonyak csak a' tapasztalás tére bővítésén lehetünk. Igen is nemcsak egyesekre, de az egész hazára is közvetett haszon hármlik illeten gyűlések eredményiből. A' külföld ismeretlen földnek tartja e' hazát, de kérdem egész őszinteséggel: ismerjük e' mi magunk természettudományi tekintetben hazánkat? s kérdem: vagyon e' a' magyar orvosnak olly állása hazánkban, millyet hivatásánál fogva érdemelne? pirulva, nemmel' vagyunk felelni kénytelenek. Illy összejövetelek egyes munkákat hoznak létre, egyesekből idővel könnyű lesz egy egészet alkotni s bizonynyal ideje már, hogy hazánkban eredeti kutatókól merített természettani leírása létre jöjjon, s vajjon lehetnek e' eredetibb adatink, mint a' mellyeket saját fáradságunk s tapasztalásunk után szerzettünk? Hazánk természettani kincseit statusgazdasági, müipari

tekineteknél fogva kikutatni, azokat ösmerni, a' közéletben használni, azoknak hirt, nevet szerezni, mulhatlanul szükséges. Számtalan ásvány-és gyógyvizeink vannak, de mivel hirre nem kaptak, mind a' mellett hogy szintolly jótékonyak az egészségre s nyavalyák elhárítására, mint a' külföldiek, inkább a' külföldi fürdőket látogatják hazánkfai, s külföldi ásványvizeket hozatnak be, mellyekért százezrek vándorolnak ki e' pénztelen hazából, már csak egy müegyetemi intézet felállítása, mi egyik feladata a' jelen országgyűlésnek, mennyire teszi szükségessé, hogy előre gondoskodjunk s annak számára kivántató müipari s természettani czikkeket gyűjtünk. Nem hazafui kötelességünk e, nemzeti muzeumunkat, mellynek nagyszerű épületét az ország rendei ritka bőkezűségének és szeretve tisztelt Nádorunk fáradhatlan gondoskodásának köszönhetjük, pártolni? Azt tartom nem czélunk, hogy annak pompás teremei és csarnokai üresen álljanak, mi szegényére válnék az egész nemzetnek, ha megtagadná ezentuli részvétét, s a' nemzet szűkkeblésége miatt, mit távolról sem tehetni fel, a' nagy s a' nemzet méltóságához illő munka tökéletesen benem fejeztetnék. Széchenyi Ferencz vetvén meg a' gyűjtemények alapját, azokat bővíteni teljes szándékunk, bővíteni azért, hogy nemcsak a' szemnek szolgáljanak gyönyörül, hanem hogy azoknak tudományos, müipari, statusgazdasági tekintetben hasznát is vegyék egyesek, hasznát az egész haza; de azért is, hogy a' müvelt külföld lássa, miszerint mi tudományos tekintetben nem akarunk elmaradni, lássa hogy ösmernük hazánkat, s hogy azt, mivel a' természet bőkezűleg megajándékozott, mind szellemi, mind anyagi tekintetben használni is tudjuk; ezeknél fogva fel sem is tehetni, hogy az ország rendei, kik a' haza, anyagi és szellemi tekintetben haladását hazafui buzgalommal s bőkezűséggel, még a' jelen országgyűlés alatt előmozdítani kívánván, a' nemzeti Museum tökéletes elkészítésére, s kivált annak, a' gyűjtemények felállítására végett mulhatlanul szükséges butorokkai ellátására, gondosságukat ki ne terjeszszék. A' gyűjteményekben már is nagy kincs fekszik, akkor fogjuk ezt tapasztalni, ha azok annak módja szerint felállítatnak. Testvér hazánk, Erdélyország sem akarván elmaradni, szinte nemzeti Museumot alapított, ezt is czélunk, már csak valódi testvéri szeretetből is előmozdítani s örömmel ragadtuk meg az alkalmat, midőn mult évben Temesvárott tartott összejövetelünk alkalmával tanácskozásunk utolsó napján szó emelkedett szeretett testvérhazánk részéről, örömrivalások között fogadtuk. Gyulai Lajos, és Kemény József grófok, s több a' temesvári gyűlésen jelen volt erdélyországi barátink szives meghívását, mellynek engedve, nemcsak tudományos, hanem testvéri barátságos viszonyaink szoros megállapítása tekintetéből, a' magyar orvosok és természetvizsgálók ez évi ötödik nagygyűlése helyéül, egyhangulag Erdély fővárosát Kolozsvárt tűzvén — ki, elnöknek gróf Teleki József erdélyi kormányzó ő nagyméltóságát, titoknoknak pedig Brassai Sámuel és Szöts urakat választottuk. A' nagygyűlés határnapjaul folyó évi september hó eleje jelöltetett ki, ugy hogy beírásul augusztus 30, 31dik és september 1ső napja, első közülésül pedig september 2ik napja szolgáljon.

Meghijuk tehát ezennel a' két testvérhaza orvosait, természetvizsgálóit, a' tudományok és szépművészetek kedvelőit, pártfogóit, hogy a' kitűzött időben és helyen, mentül számosabban megjelenni, a' közzétra munkálni, a' mennyiben pedig személyes jelenlétükkel nem diszcsithetnek gyülekezetünket, tudományos tapasztalatokat irásba foglalva, a' fennevezett titoknokoknak megküldeni, ugy szinte természettudományi tárgyakat az erdélyi Museum számára gyűjteni sziveskedjenek. Ezentuli intézkedésink hirlapok utján tudtára fognak adatni a' magyar közönségnek. — Kelt Pozsonyban, aprilis 30dik napján 1844ik évben. Kubinyi Ferencz a' magyar orvosok és természetvizsgálók alelnöke.

Zalamegyei közgyűlés. Martius 27ki közgyűlésünk alkalmával országos tárgyaink halmazától egy kissé menekülve, april 15kén tartottt évnegyedes gyülekezetünkben belügyeinkre fordított figyelmünket. Elnök alispánunk szivrehatólag ábrázolván a' majd naponkint ismételt gyűjtogatásokat, a' megye Rdeit részint czélszerű intézkedésekre, részint a' már főnállók kellő alkalmazására buzdította. — Fölszólamolt erre S. F. szolgabíránk, kinek vidékében az irtóztató elem legtöbbet pusztított, hogy a' tetemesen gyanusított gonosztevőt járásbeli főszolgabíró Cs. E. ur által elfoglalt megyei őrcsapat hiányában nem üldöztetheti; erre ki-törtek a' régen hamvaikban lappangó s mindekkorig elfojtott, közjóért buzgó indulatok; H. Gy. lelkes szónokunk emelt szót legelőszőr, emlékeztetvén elnök alispán

urat azon hivatalos jelentésre, mellynél fogva Cs. E. fősz. bíránk egyenesen kinyilatkoztató, hogy eltelvén a' tisztujtó szék törvényes ideje, ezentul hivatalos foglalatosságát nem fogja teljesíteni. Így állván a' dologmond szóló, Cs. E., ki azonban jelen sem volt, tetteleg megszünt sz. bíró lenni, föl kell ötöt tehát szólítani: nyilatkozzék határozottabban, hogy a' megyei beligazgatás hátramaradást ne szenvedjen; ennek folytában J. K. szolgabíránk nevében, ki szinte nem volt jelen, de a' tanácskozások folytában közvetlen is érintetett, valamint később csakugyan megérkezett Cs. E. fősz. bíró által személyesen beadott írásbeli leköszönések fölolvastatván, jegyzőkönyvileg azonnal elfogadtattak; egyedül Deákunk jegyezvén meg, hogy illy eseményeknek magunk vagyunk leginkább okai, régen elmúlt ugymond a' tisztujtás határnapja, s mi az illy törvénytelenséget közönyösen vesszük, s így ezentul egy tisztviselőt sem lehetne törvényesen kötelezni hivatala további folytatására; melly nyiltszivű fölszólalásnak az lett foganatja, hogy a' megürült szolgabírák járásai időközbenis czélszerűn fölőstetvén, mivel egyik fősz. bíránk meghalozott, legujabban pedig keltő hivataláról leköszönt, főkörmányzónk gyorsposta utján megkéretni határozatott a' tisztujtás minélelőbb megtartására. Több rendbeli törvényhatósági levél közt Biharmegyének is érkezett egy fölszólitó hivatalos átírása (igy tehát az ellenkezősürgető 30 ezer debreczeni lakosok száma elidáltatott) a' zsidóknak kir. városokban leendő polgárosittatási ügye iránt; azonban jóllehet, általjában szólva mi zalamegyeiek a' szó szoros értelmében haladás emberei vagyunk, s anyautasításunk minden soraiban kiterjesztett karokkal öleljük az egész emberiséget, mindazáltal, legalább ezuttal, zsidók iránti rokonszenyvünk épen meghidegült, mert a' fölszólitás anyautasításunkra történt egyszerű hivatkozással igenisközönyösen vétetett, sőt helylyel kózzel némelly idegenkedő hangok is hallattak. Jövő rendszeres közgyűlésünk aug. 12én, törvényszékink pedig sept. 2án veendik kezdetüket.

Amerika.

(Texas összezsacatoltatása iránti alkudozásokat megkezdik.) New-yorki lapok szerint a' Texas iránti kérdés mind inkább komolyul. Washingtonban megjelenő „the Madisionian” czimű hivatalos lap tartózkodás nélkül kimondja, hogy Texasnak az egyesült statusokhoz forrasztása, Tyler legnagyobb politikai műtételeül tekintendő, s ujra elnöksékre választatását egyedül az ott közelebb bekövetkező eredmény fogja elhatározni. A' newyorki Herald következőn értesít: a' kevés nappal ez előtt Washingtonba megérkezett texasi rendkivüli követ Henderson ur s a' szintoda mindennap vált uj külügy-minister Calhouns ur közt, valahára csakugyan megkezdetik az egygyé olvasztás irántinagyon fontos alkudozás; hasonlag ezzel egy időben kerül tárgyalás alá az Oregon határszéli kérdés az angolokkal is. Ezen kétrendű alkudozások eredménye az egyesült statusok jövődjére még most ki nem számítható befolyással leend. Az éjszakamerikai statusok elnöksége, már bizony, különösen alternatívában lehet, mert már is hatalmas ellenzék keletkezett az éjszaki statusokban Webster vezérlete alatt, ki, Texasnak ide kapcsolatási esetére — lázadással, unio-felbontással fenyegetőzik, s ha rosszul ütendene ki a' bekeblzési terv, Henderson tábornok azonnal közvetlenül Londonba fog utazni, ott a' kormánynyal a' szövetségi pontok iránt alkuba bocsátkozandó.

(Haiti és Cuba szigetein négerlázas nyomatott el.) Newyorki levelek szerint Haiti és Cuba szigetein egy közelebb kiütött lázas sok vérontás után vala csak elfojtható. Itt a' sziget spanyol lakosai támadtak fel az új kormány ellen, s állitóltag mintegy 30 ezer ember álla készen Penot néger tábornok vezérlete alatt. Amott t. i. Cubában egy eleinte alig hittéde elágazó rabslolga zendülés leende szemlélhető, de szándékjokat egy Havannából érkezett ezred meghiusítá, mert a' lázongók lapályokról az erdőbe üzettek, mintegy 3 ezer szerencsen esvén fogságba. Az elfogott vezérek fölött rögtön törvény tartatott s közölök naponkint nagy számmal lövettek agyon.

Spanyolország.

(Udvári hírek. Madoz pöre.) Munoz még folyvást Párisban tartózkodik, mondják, azért nincs kedve még Madridba utazni, mivel attól fél, hogy Krisztina ügye nem áll ott még elég szilárd lábon, s hogy ennek következtében könnyen ismét utazásra fog szorulhatni. — April 20dikán Krisztina királyné, sétakocszás közben szentségvivő pappal találkozáván, hintájából kiszállott, s egészen az oltárig gyalog kísérté a' papot, ki ott azonnal engedelmet kért tőle, rövid szónoklatot intézhetni az összesereglett néphez, mit megnyervén, rendkivüli

lelkesséssel magasztalja Krisztina azon példátlan tetteit, mely szerint magát az isten előtt megalázta, 's ebből azt jóslá, hogy ismét földerülend Spanyolországban azon boldog idő, melyben a' vallás mindenek fölött uralkodólag fog állani. A' nép zajos éljenzéssel kísérte ki az özvegy királynét a' sz. egyházból. — Maj. Skán az egész udvar, a' miniszterekkel együtt, a' guipuzcoai firdőbe fog utazni, mit az orvosok sürgősen ajánlottak a' királynénak. A' főnemesség is a' baszk tartományokban fogja tölteni a' meleg évszakot, 's így az élet igen zajos és mulatságos fog ott lenni. — Madoz követ ügyvéde igen alapos okokkal mutatá meg, hogy ennek ügyét egyáltalában nem vihetni haditörvényszék elibe, mert midőn Madozt, az alicantei zendülés következtében elfogták, akkor még nem volt a' katonai biztosság összeállítva 's ellene is csakugyan polg. ítélőszék kezdé meg a' törvényes eljárást. A' koronaüggyvéd ellenben azzal támogatja a' katonai törvényszéket, miszerint ez elibe azért állított Madoz, mivel utóbb katonai összeesküvésben is részesült. A' végeredvényt még nem tudhatni. — Iglesue a' közelében, Aragoniában, mintegy 20 főnyi guerilla csoport a' katonasággal megütközött; mindkét részen több ember esett el 's a' guerillák engedelni kényszerültek a' túlnyomó hatalomnak.

Anglia.

(A' királyné születésnapja. Brougham jellemzése.) Viktória királyné 1819. május 24-én született ugyan, de születésnapját ünnepélyt rendszeren egy hónappal előbb szokták megülni 's így történt ez most is ápril 25-én. A' harangok zúgtak, valamennyi hajó lobogókkal és szellegekkel vala borítva, 's a' katonaság fölött Leopold király, Albert hg és Wellington tábornokok szemlét tartottak. Este Kemble, a' híres színész híres fia, Cymbelinet olvasá föl a' királyné előtt Shakespeare-től, mely mulatságban mindazáltal az udvarhölgyek nem igen gyönyörködtek. — Brougham Franciaországból visszaérkezett, hol Lajos Fülöp által igen nagy nyájassággal fogadtatt, mi az angol lapoknak ismét uj

anyagot nyújt keserű kifakadásokra a' ns lord ellen. Egy többik azt jegyzi meg, mikép Brougham nehezen fogja a' főbírói hivatalt elnyerni, mert eddig gyűjtött bizonyítványai nem igen kedvezőleg hangzanak. Így például Melbourne, az érintett lap szerint, illy bizonyítványt adott neki: „Brougham Henrik, véleményem szerint e' hivatalra igen alkalmas férfi, mert minden ügynek mindig mindkét oldalát veszi szemügyre, 's arra hajlik, honnan legfontosb okokat kap.“ Igen azon férfi, kinek ékesszólását hajdan Canning rettegé, most két színű banya, ki csak üres csevegéssel fogyasztja az időt, 's 66 éves dacára is folyvást hölgyeknek udvarolgat, hogy annál neveltségesebbé váljék. —

Franciaország.

(Don Carlos a' spanyol trónról csakugyan lemondott.) Többször keringett már hire, 's most majd valamennyi francia lap bizonyosnak állítja, miszerint don Carlos a' spanyol trónról valóban lemondott, 's eddigi jogait fíára, az asturiai hg-re ruházta, ki Krisztinával alkudozásba készül bocsátkozni, Izabella királyné kezének megnyerése végett. E' házasság hihetőleg legszerencsésb sikerrel fogná az eddigi vérengzéseket befejezni, 's az európai hatalmak nagyobb része igen örömmel látná e' lépést; Franciaország azonban egyáltalában nem akar beléegyezni, 's így alkalmasint nem egy hamar fog még ez ügy végkép eldőlni. — Manzini és párthivei mégis annyi pénzt szerettek már össze, hogy néhány fegyveres hajót fognak legközelebb Olaszország felé megindíthatni. —

Svédország.

(Pár szó az özvegy királyné utazási tervéről; Leuchtenberg hg; elegy.) Dagligt - Allemanda lap rebesgeti, mintha az özvegy királyné még e' nyáron külföldre utazni szándékoznék 's noha e' kőszá hirt a' svéd közönség csak levegőből kapottnak kereszteli, valószínűleg mégis, hogy az nem minden alap nélküli, 's hogy a' királyné darab időre Florenzbe testvéréhez született

Bonaparte asszonyhoz menend látogatóba. Stockholmi levelek szerint, az elhunyt király magányvagyonáról akként rendelkezett, hogy abból 4 millió illesse az özvegy királynét, öt gyermekei közül mindegyik egy egymillióban részesüljön, gróf Brahe nyerje Sparkult jószágát és adalékul fél milliót, különféle udvari egyedei közt szétszandó leszen 200 ezer tallér 's a' kir. vegye osztályrészt a' maradványt, mely szinte mintegy 4 millióra megy, mind r. tallérban. Ha tehát ezen előadás áll, ugy az elhunyt király összes vagyonát mintegy 14 millióra tehetni. Ő fős. a' leuchtenbergi hg. (Oszkár kir. sógora) öt napi gyors utazás után Sz. Pétervárról közelebb Stockholmba érkezett. A' még jéggel fedett aleuti tengeren szánon csupán egy segéd és szolgálattéző tiszt kíséretében öt óra alatt juta keresztül, mondják hogy rövid itt mulatás után Berlinbe szándékozik. Egy németalföldi Maastricht nevű városban minap egy mérnök öt évi fogságra ítéltetett egyedül azért, mivel a' vendéglőben azon talányt tette megoldatásul: hogy ugyan mi különbség van a' kormány és szabó közt? 's megfejtésül hozzáveté: hogy ez az embereket öltözteti, amaz pedig vetkezteti.

Görögország.

(Maurokordatos egy újabb ministertanács alakításával foglalkozik.) April 1-keig terjedő athenei tudósítások szerint az új ministertanács, minden oldalú erőködés daczára sem állíthatott össze mindeddig 's Lyon E. ur Maurokordatosali számos tanácskozásinak eddigi eredménye az, hogy a' minisiterőség-rendezés ez ismét magára vállalta. Meglátjuk, vajjon embere lesz-e azon feladatnak, mit egy izben még Kolettissal vállatve sem létesíthete. Mi az alkotványra teendő esküt illeti, feltűnő, hogy azt még eddig a' királyon kívül senki sem tette le. A' Piráusban horgonyzó idegen hadihajók többnyire már mind eltakarodtak, mi azt jelenti, hogy a' veszelésnek hitt politikai változáson Görögország nagy részben tulesett. —

ÉRTESÍTŐ.

A' szegedi orosz gőzfürdő.

Felesleg volna bizonyosan mind azon kitűnő sükert 's eredvényt, melyeket az itteni kezdetektől óta működő gőzfürdő előidézett, d. esérétekel halmozni, én csak az 1843. diki nov. havától mostanáig használt fürdő feltűnő számát, mely mintegy 8 ezerre megy, 's mely az év kellemetlenebb időszakában többnyire szegediek által használtatott, veszem fel, mely idő alatt következő számos köreset fordult elő, nevezetesen: gölhések, rheumában, hurutban, bujakóros bőrkütegekben, sanyolók, sönnyedések, aranyeresék sőt olly inlázak is, melyek mellett orvos és beteg egyaránt veszték türelmüket, 's mihelyt a' gőzfürdő orvosi szabály szerint használtatott, rövid időn a' bajon gyökeresen volt segítve. Ezekről lelkésítve hiszem én, hogy a' szenvedő emberiségnek nem minden jelentőség nélküli hasznot teszek akkor, midőn azt ezen orvosi ügyelet alatt álló 's belső butortzatánál fogva is minden szükségnek tökéletesen megfelelő jóltevő intézetre figyelmeztetem. S miután a' most reánk következő kedvezőbb évszakra, az eddig rossz utak miatt akadályozott közlekedés ismét helyre áll, csekély költséggel, kivált a' fennevezett nyavalyákból, magát mindenki gyökeresen kigyógyíthatja. S z e g e d e n 1844. diki apr. 8. d. kán Dr. H. 1-2

Hirdetvény.

A' nmg. magyar kir. udv. Kincstárnak 1844. diki évben ápril 17. kén 131384. szám alatti kegyes rendelvénye következtében a' mármaros kir. kincstári igazgatóságnál megürlt urbéri és erdőszeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kívül, évenkénti 72 mázsa szén, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő gab, 15 öl tűzifa és 40 frt rétdíj van összekapcsolva, a' esődület hatánapja ezennel f. 1844. évi május 15. d. napjáig tüzetik ki. Azon egyedeknek, kik az érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességökben álland a' rendszeren végzett böleselkedési és mérnöki tudomán

nyos pályáról, és efféle oklevélről, nemkülönb az urbéri mérceknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a' magyar, német deák és valamely tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyítványokat előmutatni (azon észre vétellel: hogy olly egyedekre, kik egyszersmind az erdőszeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyítani képesek, különös figyelem fog fordíttatni) 's ezen célra a' szükséges bizonyítványokkal ellátott kérelmeket közvetlen a' mármaros kir. kincstári igazgatóságnak a' fenidézett határnapig okvetlenül benyújtani, mint hogy a' később érkezendő, vagy a' megkivántató csatolványok nélkül benyújtandó folyamodások, tekintetbe nem vehetnének. — Az országos kir. építési főigazgatóság által. Budán, ápril 18. d. kán 1844. diki évben. 1-3

Haszonbérbe adandó vas-és papirgyár, malmok és korcsmák.

T. ns Sáros megyében Bártfához 1/4 órányira eső s. mlg. gr. Forgács István ur ó nsága hertneki uradalmahoz tartozó mariavölgyi vasgyár, 1 olvasztókemenczéből és 4 hámból álló, a' hozzátartozó épületekkel, mintegy 30 holdnyi szántóföldekkel 's kertekkel, vasbányákkal 's évenkénti 2500 köb öl fával, f. év jul. 15. napján a' nevezett gyárban tartandó árverésen jövő 1845. évi jan. 15. napjától kezdve 6 vagy több évre haszonbérbe adatik. A' többi feltétel v. Kassán a' mlgos tulajdonos grófnál, vagy alulírt-nál Csákányban Kassa mellett bővebben megtudható.

Tovább a' nevezett uradalombeli Lukó helységben egy jól rendezett papirgyár, nemkülönb a' kisebb királyi haszonvételek u. m. korcsmák és malmok, Lukó, Livó, Kruzsló, Boglyárka, Krive és Krizse helységeken ugyanazon alkalommal tartandó árverésen szinte 1845. évi jan. 1. től kezdve 6 egymásután köv. évre haszonbérbe fognak bocsátatni. — Csákányban mart. 31. kén 1814. Jánik Ferencz m. k. uradalmi felügyelő. 3-3

Hirdetvény.

A' nm. m. k. kincstár rendelése következtében f. évi május 16. 29. kén Sziget koronai mezővárosban t. Mármaros megyében helyezett kir. kamrai igazgatóságnál, a' rónaszéki só és vízaknákból lovak általi só és vízkihuzó (gépjentéz) 1844. diki év nov. 15. napjától 6 egymásután folyó évre árverés útján haszonbérbe fog adatni, ugy hogy az illető haszonbérő köteles legyen e' végre 32 hámos és 2 tartaléklovat 's így összesen 34 lovat az árverésnél megállapítandó bérért tartani. Altaladatnak a' haszonbérőnek ezen intézethez tartozó egy nagy löstálló, széna- és zabtartó pajtával, az ő és kocsisai számára egy köböl épült alkalmas lakház istállóval, székér- és faszínnel 's egy konyha kert körülpalánkokal nagy udvarral, a' lovak legelésére pedig egy 6000 öl köböl álló rét, ezenkívül a' haszonbérő és kocsisai számára évenként 20 cubik öl kemény tűzifa, és maga házi népe és 16 gépes kocsis szükségekre fejenként 15 font a' gépelyes lovakra és két fejős marhára pedig évenként egy darabra 6 font só ingyen fog adatni.

Nemkülönb a' haszonbérőnek általadatnak a' szomszéd tek. rónai határban Hera és Opisina nevezetű mintegy 124 urb. székér szénát termő uradalmi kaszálók évenkénti 80 p. frtban álló bérért. nemkülönb a' szükséges írtásokra és a' szénatakarásra évenként 800 jobbagynap 10kr. p. p. megváltás mellett. A' kikiáltási ár egy lótlul 126 p. forintban határozottatik meg.

A' bérleti kívánók tehát vagyonjaik jó állapotjárul szóló bizonyítvány mellett, 10 pc. azaz 430 ft. p. p. bánatpénzzel ellátva, a' fen kijelent napon és helyen tartandó árverésre (mellyből mindazáltal a' zsidók kizárával) azon megjegyzéssel hivatnak meg: hogy írásbeli ajánlatok is elfogadtnak, ha azok az árverésre kitűzött nap előtti estéig a' kir. kincstári igazgatóság elnökségénél Szigeten benyújtatnak és a' fenérintett bánatpénzzel vagy valamelyik mármaros kir. sótisztiségnek a' bánatpénz lefizetéséről szóló bizonyítványával ellátva leszenek, mindazáltal

megkivántatik még ezenkívül, hogy az érintett írásbeli ajánlat azon nyilatkozást is foglalja magában, hogy a' bérleti szándékozó az árcsökkenési feltételeknek (mellyek a' mármaros kir. kincstár igazgatóságnál, ugy szinte a' rónaszéki kir. sótisztiségnél megláthatók) minden kifogás nélkül egy veti magát alája, mintha a' szerződés a' maga aláírásával volna megerősítve. 2-3

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. udv. kamra rendeletéből kúzhírré tétetik, miszerint a' rosenbergi ser- és pálinkaház, hozzátartozó 1/2 hold kerttel 's 12 1/2 hold kaszálóval f. é. nov. 1. től kezdve hat egymásután következő esztendőre, 's így october végeig 1850 nemkülönb a' lykavai kamrai erdőkből találtató bukfatapló szedhetése, szinte f. é. nov. hó 1. től szanítva, három következő évre 's így 1847. év october hó 1. tőljaig az ezen célra f. évi május hó 13. kán a' rosenbergi uradalmi kastélyban, reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés útján bérbe fog adatni.

Bérleti szándékozó a' szükséges bánatpénzzel 's a' mostani bérössomma meny, nyiségéhez hasonló biztosítékkal ellátva a' fenkitett napra hivatalosak.

Egyébiránt a' bérleti feltételek a' hrádeki kamrai praefectus irodájában nemkülönb a' rosenbergi kamrai uradalmi tisztiségnél eleve megtekinthetők. Az árverésben szedők is részt vehetnek. 3-3

Gr. Széchenyi István

Magyarország kiváltságos lakosihoz című közleményében előforduló sajtóhibák: a' folyó évi Társalkodó 36. dik számában előforduló sajtóhibák:

lap hasáb sor helyett:	olvasd:
143 1 55 ismer	ismert
— 2 53 lehetünk	lehetünk
145 1 28 hiedelmen	hiedelmem
— 2 10 kogy	hogy
149 1 50 ka	ha
— 56 ha az	ha ő az
150 — 42 mozgásbn	mozgásba
— 2 3 benne	lenne
151 1 12 okvet'en	okvetlen

Dunavízállás: Budán május 6. d. kán 11' 3" 3" a' 0 fölött.

Legközelebb számunk féllves Társalkodó helyett másfélivet adván, mind ezen mind egy más elháríthatlan körülmény miatt ez uttal Társalkodóval nem szolgálhatunk.

Szerkesztő Helme c s y. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, uri-utcsa 453.